

วิจารณ์หนังสือ

นิตรสุดา ดวงพลอย

Smith, Frank Understanding (2 nd. edition) Holt, Rinehart and Winston, 1978

ชื่อ Frank. Smith ย่อมเป็นที่ยอมรับและรู้จักกันดี ในหมู่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาและเกี่ยวข้องหรือสนใจในการอ่าน และการสอนอ่าน Smith มีภูมิหลังทางวิชาชีพที่แตกต่างจากนักการศึกษา และนักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguist) ทั่วไป เขาเคยเป็นนักเขียนอาชีพ และบรรณาธิการหนังสือมาเป็นเวลากว่าสิบปีก่อนที่จะหันมาสนใจและศึกษาเรื่องการอ่านอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ พื้นฐานที่แตกต่างจากผู้อื่นนี้ทำให้เขา “มอง” “ศึกษา” และ “วิเคราะห์” การอ่านด้วยสายตาและแนวความคิดที่กว้างขวางและลึกซึ้ง แนวความคิดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในงานเขียนของเขาได้รับอิทธิพลมาจากสาขาวิชาจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากงานของ G.A. Miller และสาขาวิชาภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาซึ่งมี Kenneth Goodman เป็นปรมาจารย์คนสำคัญ

ความสนใจค้นคว้าเกี่ยวกับการอ่านของ Smith คือ ที่มาของหนังสือชื่อนี้ ซึ่งถูกตีพิมพ์ครั้งแรก (1st edition) เมื่อปี 1971 และในปี 1978 หนังสือชื่อเดียวกันนี้ ได้ถูกตีพิมพ์อีกเป็นครั้งที่สอง (2 nd edition) ในการพิมพ์ครั้งที่ 2 นี้ Smith ได้กระชับเนื้อหา ตัดทอนบางบทออกไป และในขณะเดียวกันก็ได้ขยายความและแก้ไขบางบทบางตอน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิด และผลการวิจัยที่ Smith ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในช่วงระหว่าง 7 ปีนั้น ถึงแม้ว่า การพิมพ์ครั้งที่ 2 จะประกอบขึ้นด้วย 12 บทในขณะที่ การพิมพ์ครั้งแรก มี 14 บทนั้น แต่ว่าการพิมพ์ครั้งที่ 2 สามารถเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมและละเอียดลออในการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง “การอ่าน” ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นการเรียบเรียงเรื่องราวให้เกิดความรัดกุมในสาระนั้น การพิมพ์ครั้งที่ 2 ยังทำได้ดีกว่าในการพิมพ์ครั้งแรก เช่น ในการพิมพ์ครั้งแรก ผู้เขียนได้แยกอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างดวงตาและสมองออกเป็น 2 บทโดยให้ชื่อว่า “What the Eye tells the

Brain” และ “What the Brain tells the Eye” แต่ในการพิมพ์ครั้งที่สอง Smith ได้รวบรวมเนื้อหาของทั้งสองบทซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัดเข้าเป็นบทเดียวภายใต้ชื่อว่า “Between Eye and Brain” นอกจากนี้ในการพิมพ์ครั้งที่สองได้เขียนขยายเรื่องขีดจำกัดของความทรงจำ (Bottlenecks of Memory) ขึ้นเป็นหนึ่งบท ซึ่งในการพิมพ์ครั้งแรก เขาเพียงแต่พูดถึงไว้เพียงคร่าว ๆ ในบทที่ 8 (What the Brain tells the Eye) การขยายความเรื่องนี้ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในอันที่จะทำให้เราเข้าใจการอ่านได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้นถึง ชนิดของความทรงจำ (aspects of memory) และบทบาทของความทรงจำแต่ละชนิดต่อการอ่าน

หนังสือเล่มนี้ประกอบขึ้นด้วย 12 บท ใน 7 บทแรกนั้น Smith ได้ปูพื้นฐานให้ผู้อ่านโดยการเน้นแนวความคิดที่ว่า เมื่อเราอ่านหนังสือนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นไปเบื้องหลังนัยตา และสมองของผู้อ่าน (What transpires behind the reader's eyes and brain) มีความสำคัญมากกว่าตัวอักษรที่ปรากฏบนแผ่นกระดาษ หรืออาจจะพูดได้อีกอย่างว่าความหมาย (meaning) อยู่ในตัวผู้อ่าน (อันหมายรวมถึงความรู้และประสบการณ์) ซึ่ง Smith เรียกว่า nonvisual information มากกว่าที่ตัวอักษร (visual information)

Smith บรรยายและอธิบายในแต่ละบท ถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำกล่าวนี้ อันได้แก่ บทที่ว่าด้วยการสื่อความหมายและข้อมูล (Communication and Information) ระหว่างตาและสมอง ความทรงจำ ความรู้และความเข้าใจภาษาพูดและเขียน และการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและภาษา สำหรับ 4 บทหลังนั้นเน้นการวิเคราะห์การอ่าน นับแต่การชั่งตวงตัวอักษรและคำ (Letter and word Identification) ไปจนถึงการชั่งตวงความหมาย (The Identification of Meaning) โดยอาศัยหลักและพื้นฐานทางทฤษฎีต่าง ๆ ที่เขาได้กล่าวมาแล้วใน 7 บทแรก

ผู้เขียนได้เน้นไว้อย่างชัดเจนถึงจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ว่า มิได้เขียนเพื่อจะให้เป็นการเกี่ยวกับ “วิธีการ” สอนอ่าน หากแต่ต้องการจะพยายามชี้ให้ผู้อ่านได้ทราบว่าเป็นเรื่อง “การอ่าน” นั้น เป็นเรื่องที่ซับซ้อนเกินกว่าที่เคยคิดกัน และการที่เราจะสามารถเข้าใจการอ่านได้ เราจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิดจากศาสตร์แขนงต่าง ๆ ด้วย เช่น ทางด้านภาษา การสื่อสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ภาษาพูด และวิชาว่าด้วยกายภาพของดวงตาและสมอง

เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เอง Smith จึงได้เสนอข้อที่กล่าวครั่งเล่ม ในการอธิบายและวิเคราะห์หลักการ จากศาสตร์เหล่านี้ภายในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน และจุดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มนี้คืออยู่ที่ตรง นั้นเอง นั่นคือ Smith สามารถอธิบายให้ผู้อ่าน ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีพื้นฐานความรู้ในสายวิชาเหล่านี้มาก่อน เข้าใจถึงเนื้อหาของแต่ละหัวข้อได้อย่างแจ่มแจ้ง

ถ้าจะพิจารณากันถึงตำราทางด้านกรอ่านที่มีอยู่ในท้องตลาดก่อนที่หนังสือเล่มนี้จะถูกตีพิมพ์ เราอาจจะกล่าวได้ว่า ยังไม่มีหนังสือเล่มใดที่สามารถครอบคลุมเนื้อหา และกล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า “การอ่าน” ได้อย่างจะแจ่มอย่าง “ผู้รู้” ภายใต้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา ได้เช่นเล่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาของบทที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างดวงตาและสมอง (บทที่ 3) ความทรงจำ (บทที่ 4) และบทที่ว่าด้วยการชั่งตัวอักษร คำ และความหมาย (บทที่ 8,9,11) นั้นเด่นมาก ในแง่ที่ให้ความรู้ใหม่เชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ให้ผู้อ่านเห็นได้ว่า ทำไม ผู้เขียนและหลักการอ่านเชิงภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา จึงมีความเชื่อว่า การอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเร็ว และความหมายเกิดขึ้นที่ตัวผู้อ่าน มิใช่ที่ตัวอักษร และการอ่านนั้นคือ “ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและความคิด”

สิ่งที่เด่นอีกข้อหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ (ซึ่งต่างไปจากการพิมพ์ครั้งแรก 1 st edition ตรงที่ละเอียดชัดเจนกว่า) ก็คือ ผู้เขียน ได้จัดทำ “Notes” ไว้ในตอนท้ายเล่ม ซึ่ง Notes นี้มีกำกับสำหรับทุกบท เพื่อที่เขาจะได้พูดถึงความแตกต่างในสาระระหว่างการพิมพ์ครั้งที่ 1 และการพิมพ์ครั้งที่สอง ของแต่ละบทได้ และเพื่อที่เขาจะได้ต่อเติมเนื้อหาและข้อคิดบางอย่างที่เขาเห็นว่าควรจะต้องแจ่มแจ้งให้ลึกซึ้งขึ้นไปอีก นอกจากนี้ถ้าผู้อ่านสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ เขาก็จะบอกไว้ว่าควรอ่านงานของใครต่อไป ความน่านิยมอีกอย่างก็คือ เขาได้จัดทำ glossary ของคำที่ใช้ในหนังสือ รวมทั้งบอกกำกับไว้ด้วยว่าคำเหล่านี้ปรากฏอยู่ในบทไหน เขาไม่ได้ให้คำนิยามหากแต่อธิบายย่อ ๆ ว่า คำเหล่านี้เขาใช้ในความหมายอย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่อาจจะไม่คุ้นกับคำศัพท์เหล่านี้

เมื่อข้าพเจ้าอ่านหนังสือเล่มนี้จบลง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นก็คือ อยากให้ผู้อื่นได้อ่านหนังสือดี ๆ อย่างนี้ แม้ว่าเนื้อหาจะไม่ใช่วิธีการสอนอ่านโดยตรงแต่สาระของหนังสือจะช่วยวางรากฐานที่มั่นคงทางด้านความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและการอ่านให้แก่ครู และในฐานะ “ครู” เรา

จะสามารถส่งเสริมทักษะด้านนี้ได้อย่างถูกต้อง โดยการประยุกต์ทฤษฎีและแนวความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เพราะการปฏิบัติที่มีทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับเป็นแนวทางนั้นย่อมจะไม่ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนไขว้เขว นอกจากนี้ คำกล่าวของ Smith ในบทส่งท้าย ดูเสมือนคำเตือนสติเพื่อครูสอนการอ่านโดยเฉพาะ ซึ่งมีค่าควรแก่การไตร่ตรอง เขากล่าวว่า “วิธี” การสอน มิใช่เรื่องสำคัญที่สุดและไม่มีวิธีการสอนแบบใดที่ดีที่สุดซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านได้อย่างสมบูรณ์ในทุกกรณีหากแต่ ครูคือผู้ที่สำคัญที่สุดซึ่งจะต้องยึดเอา ความรู้ความเข้าใจในการอ่าน ประสบการณ์และทักษะในการสอนของตนเองเป็นหลัก ถึงแม้ “ผู้เชี่ยวชาญ” อาจจะให้คำตอบแก่บางคำถามของครู แต่ “ครู” ก็ยังคงเป็นผู้ที่จะต้องตัดสินใจว่าจะ “เชื่อ” ผู้เชี่ยวชาญคนไหน และจะเลือกใช้บทเรียนหรือวัสดุการสอนชิ้นใด เพราะฉะนั้น “ครู” จึงเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบสูงสุดในการแก้ปัญหาเหล่านั้น มิใช่ “ผู้เชี่ยวชาญ”